

MODELY SPOLUPRÁCE ZAČÍNAJÍCÍCH UČITELŮ A ASISTENTŮ PEDAGOGA

MODELS OF COLLABORATION OF NOVICE TEACHERS AND TEACHING ASSISTANTS

Jan Egerle¹, Lenka Ďulíková²

¹ Institut výzkumu školního vzdělávání, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

² Katedra sociální pedagogiky, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

Abstrakt

Příspěvek navazuje na výzkumný projekt, který se zabývá (inter)profesní spoluprací pomáhajících profesí na základních školách (Švec et al., v tisku). Předkládaný výzkum reflektuje způsoby (modely) spolupráce začínajících učitelů a asistentů pedagoga. Předběžné výsledky naznačují, že aktéři spolupracují v dílčích oblastech, ve kterých uplatňují specifické modely spolupráce. Na základě těchto modelů jsou pedagogové schopni nacházet snáze společná řešení problémů v pedagogické praxi.

Klíčová slova: interprofesní spolupráce, začínající učitel, asistent pedagoga

Abstract

This paper presents a follow-up to a research project on (inter)professional collaboration of helping professions in Czech schools (Švec et al., in press). The present research reflects on the models of collaboration between novice teachers and teaching assistants. Preliminary results suggest that the participants collaborate in sub-areas in which they apply specific collaboration models. These models allow teachers to find joint solutions to problems in teaching more efficiently.

Keywords: interprofessional collaboration, novice teacher, teaching assistant

1 ÚVOD

Výzkumníci identifikují limity v interakcích mezi aktéry inkluzivního vzdělávání (Alborno, 2017). Kvalitní spolupráce v pedagogických týmech může napomáhat při řešení aktuálních výzev. Posílení (inter)profesní spolupráce podporuje diverzitu a rovný přístup ve vzdělávání (Lyons et al., 2016).

2 TEORIE

Teoretický rámec předloženého příspěvku vychází ze dvou modelů (inter)profesní spolupráce; *přímý* a *nepřímý* model spolupráce (Hedegaard-Soerensen et al., 2017). V našem výzkumu se zaměřujeme především na *nepřímý* model spolupráce, který probíhá na bázi společných činností profesionálů a směřuje ke zkvalitnění vzdělávacího procesu. Jednotlivé typy *nepřímého* modelu spolupráce lze charakterizovat podle typologie společných činností aktérů jako *model profesní diskuze*, *poradenský*, *konzultační* a *inspirační* (Gottlieb & Rathmann, 2014).

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

V rámci probíhající výzkumné studie identifikujeme podoby modelů spolupráce v prostředí specifické základní školní školy s vysokým podílem žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. Pro účely výzkumu (inter)profesní spolupráce byly vybrány tři různé dvojice, které tvoří vždy jeden začínající učitel a asistent pedagoga. V rámci třech případových studií jsou data získávána pomocí hloubkových rozhovorů a seberefektivních deníků. Data jsou analyzována kvalitativní obsahovou analýzou (Mayring, 2000).

4 VÝSLEDKY

Výsledky pilotní studie naznačují, že charakter spolupráce se v čase proměňuje v souvislosti s činnostmi, které spolupracující aktéři realizují. Na základě získaných dat identifikujeme tři oblasti spolupráce začínající učitelky a AP. Mezi tyto oblasti patří kázeňské problémy, podpora žáků (zejména s SVP) a nepřímé činnosti spojené s administrativou. Předběžná data ukazují, že pokud například aktéři řeší situace spojené s kázeňskými problémy ve třídě, převládá model profesní diskuze. V případě oblasti podpory žáků se uplatňuje převážně konzultační model spolupráce. Výsledky našeho výzkumu přináší různé podoby modelů spolupráce z pedagogické praxe.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Pozice AP je charakterizována nejasně definovanou rolí a nedostatečným vymezením náplně práce (Růžička, 2019). V mnoha případech je AP navázán výhradně na jednoho žáka, což může způsobovat obtíže ve spolupráci s učiteli (Skipp & Hopwood, 2019). Probíhající výzkum (inter)profesní spolupráce usiluje o strukturovaný pohled na spolupráci začínajících učitelů a AP. Zachycuje konkrétní podoby profesní spolupráce aktérů, kteří jsou schopni nacházet společná řešení a vzájemně se inspirovat ve svojí pedagogické praxi.

6 LITERATURA

- Alborno, N. (2017). The “Yes ... But” Dilemma: Implementing Inclusive Education in Emirati Primary Schools. *British Journal of Special Education*, 44(1), 26–45. <https://doi.org/10.1111/1467-8578.12157>
- Gottlieb, L., & Rathmann, I. (2014). *Udviklingen af kollegiale vejledningsfunktioner: AKT- og inklusionsvejledere*. Akademisk forlag.
- Hedegaard-Soerensen, L., Jensen, C.R., & Tofteng, D.M. (2018). Interdisciplinary collaboration as a prerequisite for inclusive education. *European Journal of Special Needs Education*, 33(3), 382–395.
- Mayring, P. (2000). Qualitative Content Analysis. *Forum Qualitative Sozialforschung*, 1(2), Art. 20.
- Lyons, W. E., Thompson, S. A., & Timmons, V. (2016). ‘We are inclusive. We are a team. Let’s just do it’: commitment, collective efficacy, and agency in four inclusive schools. *International Journal of Inclusive Education*, 20(8), 889–907.
- Růžička, M., Smolíková M., Flekačová L., & Baslerová P. (2019). *Učitel a asistent ve společném vzdělávání*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Skipp, A. & Hopwood. V (2019). *Deployment of Teaching Assistants in schools: Research Report*. Department for Education, ASK Research.
- Švec, V., Baranová, P., Dvořáková, T., Ďulíková, L., Egerle, J., Janík, T., Márová, I., Paroubková, A., & Veselá, V. [v tisku]. *Podoby profesní spolupráce ve škole: Případové studie*. Masarykova univerzita.